

Jezus en Zacheüs

Thema: De rondwandeling
Lukas 19:1-10

UITLEG VAN DE TEKST

De Heere Jezus is op weg naar Jeruzalem. Het zal Zijn laatste reis zijn. Hij weet wat Hem wacht. Hij zal gevangengenomen worden, gekruisigd en gedood. Hij spreekt daar ook over met Zijn discipelen (zie Luk. 18: 31-34). Tijdens Zijn reis naar Jeruzalem doet de Zaligmaker ook Jericho aan. Hij komt de stad in en gaat er door, vertelt Lukas ons. Het betreft hier niet het oudtestamentische Jericho ('de Palmstad', 2 Kron. 28: 15), maar het nieuwe Jericho dat door Herodes de Grote (37-4 v. Chr.) twee kilometer ten zuiden van de oude stad gebouwd was. De stad lag in een vruchtbare streek vanwege het warme en vochtige klimaat in de omgeving van de Jordaan. Ook bevond de stad zich op een handelsroute van Jeruzalem naar de steden in het Overjordaanse.

In deze plaats Jericho woont een zekere Zacheüs, een tollenaar. Zacheüs zal een vergriekening van het Hebreeuwse Zakkai zijn geweest. Zakkai betekent reine, rechtschapene, rechtvaardige (Ezra 2: 9). Deze man zal zich door zijn naam te vergrieksen hebben willen aanpassen aan zijn werkgevers. Voor de Joden telde hij toch niet meer mee. Zacheüs was niet enkel tollenaar, hij was een overste der tollenaars. Hij houdt toezicht op alle tollenaars en controleert de inkomsten. Zacheüs moet dus op goede voet hebben gestaan met de Romeinen.

Zacheüs hoort dat Jezus in Jericho is. Hij moet het één en ander over de Heere Jezus hebben gehoord. In elk geval wil Zacheüs zien Wie Jezus is. Daarin gaat het er hem niet om hoe de Heere Jezus er uit ziet, hij wil meer van Hem weten. Uiteindelijk zal hij Hem hebben willen ontmoeten. Zien heeft in

de Bijbel immers vaker de betekenis van ontmoeten. Tegelijk moet hij gevoeld hebben dat dat eigenlijk niet kan.

De manier hoe Lukas dit gebeuren beschrijft, maakt ons dus duidelijk dat het hier om meer dan alleen nieuwsgierigheid gaat. Daarnaast klinkt er een stuk verlegenheid door. Want hoe moet Zacheüs dit aanpakken? Een extra moeilijkheid vormt zijn postuur. Zacheüs is klein van gestalte. Daarbij zijn er nogal wat mensen op de been. Mensen die voor Zacheüs niet opzij zullen gaan. Ze zullen er zeker niet aan meewerken dat hij de Heere Jezus kan zien.

Zacheüs legt zich er echter niet bij neer. Hij negeert de schare. Hoe zij reageren, deert hem niet. Hij loopt voor de schare uit. Daardoor lijkt het voor de mensen, dat hij de Heere Jezus wil ontlopen. Maar intussen zoekt hij een geschikte, wilde vijgenboom op en klimt er in. Een wilde vijgenboom is daar vanwege de laaghangende takken en de korte stam uitermate geschikt voor. Achter het dichte bladerdek kan men zich min of meer verborgen houden voor de mensen. Het is zijn bedoeling dat hij, niet gehinderd door mensen, Jezus zal zien.

Op het moment dat de Heere Jezus op de plaats komt waar Zacheüs langs de weg in de boom zit, stopt Hij. En wat gebeurt er? Jezus kijkt omhoog. Wilde Zacheüs Jezus zien, hier ziet Jezus Zacheüs! Dat is bijzonder. Een teken van de alwetendheid van de Heere Jezus. Hij weet van Zacheüs af. Hij kent zelfs zijn naam. Hij doorziet hem. Daar blijft het niet bij. De Heere Jezus spreekt Zacheüs aan. Was er geen Jood die hem aansprak, Jezus wel. Hij

gebiedt Zacheüs uit die boom te komen, omdat Hij bij Zacheüs in huis verblijven wil. De haast die de Zaligmaker gebiedt wijst niet alleen op snelheid, maar ook op overgave. Zacheüs moet zich overgeven in de handen van Jezus.

Wat de Heere Jezus spreekt en doet is in deze geschiedenis allesbeslissend. Dat kunnen we horen in Zijn 'Ik moet'. Daarin klinkt iets door van Zijn Goddelijke wil. Een wil die samenhangt met Zijn heilsplan. Hier Zijn weg met Zacheüs. Het doen van de Heere Jezus is het centrum van dit gebeuren. Daar moet alle nadruk op vallen. Dat maakt van het heden in onze tekst iets heerlijks. Dit is de dag van het ingrijpen van God in het leven van Zacheüs; de dag van zijn bekering. Waar de Heere Jezus komt, wil Hij blijven. Dat laat iets zien van het vernieuwende werk van de Zaligmaker. Waar Hij niet is, wil Hij komen en blijven.

Het feit dat de Heere Jezus bij Zacheüs in huis wil zijn, hangt ongetwijfeld samen met het gegeven dat Zacheüs onderwijs nodig heeft.

Als Zacheüs Jezus hoort spreken, kan hij maar één ding doen. Hij geeft gehoor aan de opdracht die hij krijgt. Hij komt uit de boom en ontvangt de Zaligmaker in zijn huis. Lukas vermeldt daar nadrukkelijk bij dat Zacheüs dat met blijdschap doet. Zijn verlangen Jezus te zien en te ontmoeten wordt boven verwachting beantwoord. Waar het Woord van Christus werkt, werkt het altijd vreugde uit. Dat laat zien dat door het geloof doorzien wordt Wie de Heere Jezus is en waarvoor Hij gekomen is.

Onder de menigte komt er een tegenreactie opgang. Ze mopperen als ze doorkrijgen wat hier gebeurt. Hier zijn ze het helemaal niet mee eens. Het stuit hen tegen de borst dat de Heere Jezus uitgerkend met iemand als Zacheüs meegaat naar huis. Dit kunnen ze niet hebben. Ze uiten hoorbaar hun ongenoegen. Hiermee laten ze zien dat ze er niet aan willen Wie de Heere Jezus is. Ze verzetten zich tegen Zijn Zaligmakende werk (zie ook Mark. 2: 13-17). Tegelijk misgunnen ze Zacheüs dat de Heere Jezus bij hem verblijft.

Het evangelie blijkt ook hier al een bron van ergernis te zijn voor hen die vasthouden aan hun eigen gekozen levensweg. De Joden verzetten zich uiteindelijk tegen het feit dat ze zelf het reddend ingrijpen van God nodig hebben. Daarmee ontkennen ze hun eigen zonden en verlorenheid. Zacheüs zien ze als zondaar, zichzelf zien ze zo niet. Daarom klagen ze dat de Heere Jezus tot een zondig mens is ingegaan. Hoe kan iemand als de Heere Jezus zoiets doen? Hoe kan Hij bij zo iemand intrek nemen? Alles wijst er op dat de Heere Jezus in het huis van Zacheüs overnacht.

Als de Heere Jezus het huis van Zacheüs is binnengegaan, spreekt Zacheüs de Zaligmaker aan. Opvallend is zijn eerbiedige manier van spreken. Hij erkent de Heere Jezus als Zijn meerdere. 'Heere' zegt hij immers. Zo spraken leerlingen hun leermeester aan. Hier krijgt dat 'Heere' een nog diepere klank. Het heeft iets van de erkenning van de macht en majesteit van Christus.

Zacheüs zegt tegen de Heere Jezus dat hij de helft van zijn bezittingen aan de armen zal geven. Dit doet Zacheüs als gevolg van dat wat de Heere Jezus in zijn leven heeft gedaan. Aan Zacheüs doen (handelen) gaat Gods doen (handelen) vooraf. Anders zou dat wat Zacheüs doet geen enkele zin hebben. Als het niet uit liefde gebeurt, is het een inhoudsloze daad (zie 1 Kor. 13: 3 'Al ware het dat ik al mijn goederen tot onderhoud der armen uitdeelde en had de liefde niet, zo zou het mij geen nuttigheid geven').

Zacheüs houdt het niet voor onmogelijk dat hij zijn naaste teveel tol heeft laten betalen. Mocht dat zo zijn dan zal hij het vierdubbel terugbetalen. Zacheüs belooft veel meer dan de twintig procent schadevergoeding die wettelijk verplicht was bij oplichting (Lev. 6: 1-5). Hij belooft niet minder dan 300 procent (volgens Ex. 10 de strengste straf die een dief zou kunnen krijgen). We zouden hier uit op kunnen maken dat Zacheüs zijn boekje niet zo vaak te buiten is gegaan, anders zou hij zo door zijn bezittingen heen zijn. Uitsluiten doet hij het echter niet. Hij doet zich niet beter voor dan hij is. Hij belijdt zijn zonden en belooft zijn zondige leven de rug toe te keren. Oprecht berouw is nodig om dat wat we doen zuiver te kunnen duiden. Anders zou het toch weer kunnen lijken dat wij onze zonden kunnen goedmaken. Het doen moet dus een teken van dankbaarheid zijn voor wat de Heere voor ons deed. Vanuit deze geschiedenis kunnen we zeggen: voor wat God in een mens doet en heeft gedaan. Voor echte dankbaarheid is wedergeboorte en bekering nodig.

De Heere Jezus laat zien hoe dit gebeuren moet worden uitgelegd. Voor alle conclusies van mensen uit zegt Hij dat deze huize zaligheid is geschied. Hier is iets gebeurd. God heeft reddend ingegrepen. Christus heeft zalig gemaakt. Dit gebeuren, en inclusief dat wat het vorige vers vermeldt, komt voort uit het handelen van God. Dat handelen voltrekt zich in het laten geschieden van de zaligheid. Dat houdt in dat de relatie met God wordt hersteld, dat de zonden worden vergeven, waardoor relaties onderling worden hersteld. De Heere Jezus laat zien dat die zaligheid hier en nu al gestalte krijgt. Op het 'heden moet Ik in uw huis blijven' volgt nu 'heden is dezen huize zaligheid geschied'.

De zaligheid moet in het heden geschieden om in de toekomst voltooid te kunnen worden. Het heden is bepalend voor de toekomst.

Opvallend is het feit dat de Heere Jezus zegt dat het huis (het huisgezin) zaligheid is geschied. Als één in het gezin tot bekering komt, gaat daar een gezegende invloed vanuit op de rest van het gezin. Dat zien we vaker in het Nieuwe Testament (denk aan Cornelius, Hand. 10-11 en aan Lydia en de stokbewaarder, Hand. 16).

De Heere Jezus noemt Zacheüs hier ook een zoon van Abraham. Voor het volk is hij een heiden vanwege zijn werk voor de Romeinen. De Heere Jezus ziet hem als een nakomeling van Abraham, een kind van het verbond. Daarnaast is deze door het volk geminachte ook nog eens een echte geestelijke zoon van Abraham. Hij leert leven van Gods genade, Gods verbondsbeloften die ook aan hem d.m.v. de besnijdenis waren betekend en verzegeld.

De Heere Jezus vindt het nodig, binnen het verband van deze geschiedenis, nog eens aan te geven waarvoor Hij naar de aarde gekomen is. Nadrukkelijk noemt Hij Zichzelf in die toelichting 'de Zoon des Mensen'. Hij is gekomen om te behouden. Zijn heerlijkheid wordt zichtbaar in de redding van zondaren, dat wat verloren ligt en is. Dat laat zien dat de mens, die zo'n heerlijke bestemming had, aan lager wal is geraakt. Door eigen schuld is hij gedoemd om te komen in het oordeel.

Daarom is de Heere Jezus gekomen om het verlorene te zoeken. Hier wordt iets zichtbaar van de intentie van de goede Herder. Hij zoekt afgedwaalde schapen op. Niemand heeft oog voor hen, de Heere Jezus wel. Hij noemt zich 'de Zoon des mensen' en beschrijft Zijn bemoeienis met Zacheüs in termen die doen denken aan de herder die de verloren schapen van zijn kudde zoekt. Zo verklaart Jezus ook in Luk. 15: 3-7 Zijn omgang met zondaars. Hijzelf is de Herder, Die in de eerste plaats kwam voor 'de verloren schapen van het huis Israëls'. Het verlorene' (Luk. 15: 4 en 6) zijn de mensen die verloren gaan, omkomen, ten verderve gaan en deze zoekt Hij op. De verloren schapen van het huis van Israël. Daar is Zacheüs er één van. Dat laat de zondaarsliefde van Christus zien.

TER OVERWEGING

Het is goed om in de vertelling in te gaan op de vraag wat Zacheüs naar Jezus gedreven heeft. Het kan niet anders dan dat hij geen vrede heeft gehad met zijn huidige levenswijze.

Het geldt eigenlijk voor ons allemaal. Rust hebben we niet en vinden we niet dan alleen in Jezus Chris-

tus, de Zaligmaker. Je kunt nog zoveel hebben, alles kunnen kopen wat je hebben wilt en toch geen vrede hebben, geen echt geluk. Zo was het bij Zacheüs. Zijn verlangen naar Jezus moet gevoed zijn door wat hij van Hem gehoord heeft. Deze Rabbi wees tollenaars en zondaren niet af, maar wilde met hen verkeren. Hij wilde hen gelukkig maken.

Ook wij mogen aan onze kinderen van de Heere Jezus vertellen dat Hij niet in de eerste plaats de goede, beste en brave kinderen op het oog heeft, maar juist die kinderen die zich helemaal niet zo best en braaf voelen, die eerlijk moeten belijden dat ze vaak zo verkeerd doen. En dan kunnen we van Zacheüs leren dat we ons maar niet moeten schamen voor de mensen als we de Heere Jezus willen zien. Misschien lachen ze je wel uit, omdat je naar de zondagsschool gaat of naar de kerk, maar dat geeft niet, want daar mag je van de Heere Jezus horen.

Wie de Heere Jezus vindt, kan zijn oude leven niet meer voortzetten. Echt berouw gaat gepaard met bekering. We zitten dan niet meer zo vast aan ons geld. We gunnen een ander ook wat, zelfs de helft, zoals hier, van al ons bezit. En zoveel als mogelijk is proberen we ook onze fouten goed te maken bij de mensen. We vragen niet alleen vergeving aan de HEERE, maar ook aan de mensen en willen de schade die we ze toegebracht hebben, zoveel mogelijk vergoeden.

Het laatste woord van dit Bijbelgedeelte is het kernwoord. Het gaat tenslotte niet om Zacheüs, maar om de barmhartige liefde van de Heere Jezus. Laat dat de spits van onze vertelling zijn.

GELOFSLEER

Bij Zacheüs zien dat hij zijn ellendigheid recht en grondig kent. Hij verootmoedigt zich voor het aanzicht van de Heere Jezus (vgl. vraag en & antw. 117 van de Heidelbergse Catechismus): 'Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?' 'Ten eerste, dat wij alleen den enige ware God, die zich in zijn Woord ons geopenbaard heeft, om al hetgeen dat Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen. Ten andere, dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht van Zijn majesteit verootmoedigen. Ten derde, dat wij dezen vasten grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om wil van de Heere Christus zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in zijn Woord beloofd heeft.

Het is goed om hier nog te wijzen op art. 22 en 23 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis: 'Wij geloven, dat, om ware kennis dezer grote verborgen-

heid te bekomen, de Heilige Geest in onze harten ontsteekt een oprecht geloof, hetwelk Jezus Christus met al Zijn verdiensten omhelst, Hem eigen maakt, en niets anders meer buiten Hem zoekt. Want het moet noodzakelijk volgen, óf dat niet al wat tot onze zaligheid van node is, in Jezus Christus zij; óf, zo het alles in Hem is, dat degene die Jezus Christus door het geloof bezit, zijn gehele zaligheid heeft. Nu, dat men zeggen zou dat Christus niet genoegzaam is, maar dat er nog benevens Hem iets meer toe behoeft, ware een al te ongeschikte Godslastering; want daaruit zou volgen dat Christus maar een halve Zaligmaker ware. Daarom zeggen wij terecht met Paulus dat wij door het geloof alleen, of door het geloof zonder de werken gerechtvaardigd worden. Doch wij verstaan niet dat het, om eigenlijk te spreken, het geloof zelf is dat ons rechtvaardigt; want het is maar een instrument, waarmede wij Christus, onze rechtvaardigheid, omhelzen. Maar Jezus Christus, ons toerekenende al Zijn verdiensten en zoveel heilige werken, die Hij voor ons en in onze plaats heeft gedaan, is onze rechtvaardigheid; en het geloof is een instrument dat ons met Hem in de gemeenschap van al Zijn goederen houdt; dewelke, de onze geworden zijnde, ons meer dan genoegzaam zijn tot onze vrijspreking van onze zonden.

Wij geloven dat onze gelukzaligheid gelegen is in de vergeving onzer zonden om Jezus Christus? wil, en dat daarin onze rechtvaardigheid voor God begrepen is; gelijk David en Paulus ons leren, verklarende de gelukzaligheid des mensen te zijn, dat God hem de rechtvaardigheid zonder werken toerekent. En dezelfde apostel zegt dat wij om niet, of uit genade gerechtvaardigd zijn, door de verlossing die in Christus Jezus is. En daarom houden wij dit fundament altijd vast, Gode al de eer gevende, ons vernederende en bekennende zodanig als wij zijn, zonder iets van onszelf of van onze verdiensten te vermeten, steunende en rustende op de gehoorzaamheid van den gekruisigden Christus alleen, dewelke onze is wanneer wij in Hem geloven. Die is genoegzaam om al onze ongerechtigheden te bedekken, en ons vrijmoedigheid te geven, de consciëntie vrijmakende van vrees, verbaasdheid en verschrikking, om tot God te gaan, zonder te doen gelijk onze eerste vader Adam, dewelke al bevende zich met vijgenbladeren bedekken wilde. En voorwaar, indien wij voor God verschijnen moesten, steunende op onszelf of op enige andere schepselen, hoe weinig het ook ware, wij moesten (helaas) verslonden worden. En daarom moet een iegelijk zeggen met David: Heere, ga niet in het gericht met Uw knecht; want niemand die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn.'